

48. Flere hele haler

Hans Peter Sonne, Søndregaard
Dorthe Poulsgård, SEGES Innovation

Grisekongressen 23. Oktober 2024

I dette indlæg vil I høre om:

Produktion af grise med hele haler

- 1) Hvad viser forsøgene v/ Dorthe Poulsgård, SEGES Innovation
- 2) Hvordan virker det i praksis på Søndregaard v/ Hans Peter Sonne

Hvordan ser det ud med hele haler i EU?

	Andel af produktionen med hele haler
Portugal	10-25%
Spanien	10-25%
Italien	10-25%
Frankrig	<10%
Rumænien	<10% - >50%
Irland	<10%
Finland	100%
Danmark	<10%

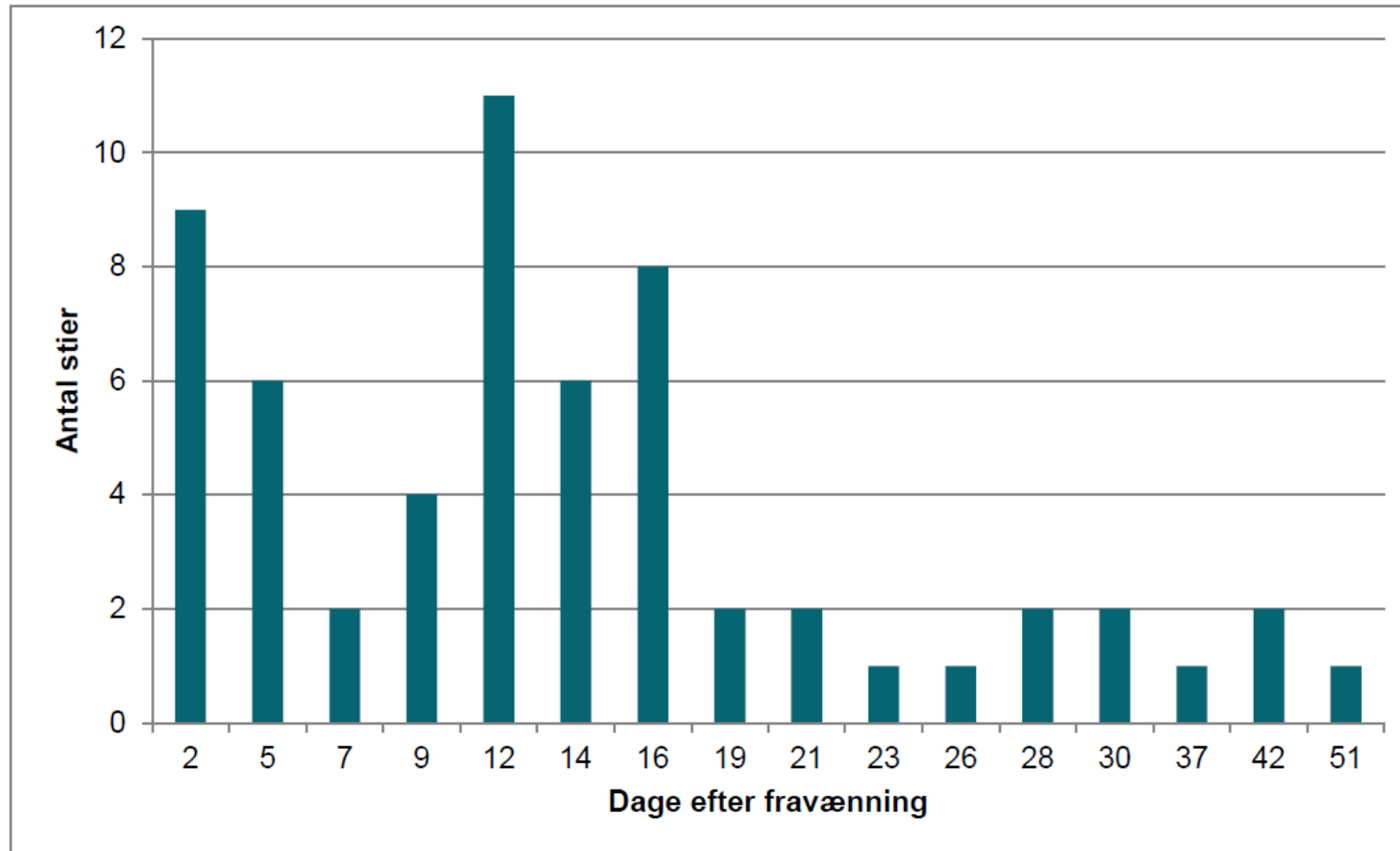
Danmark: Omfordelingsmodel
Indlæg 55: Strategi for hele haler

Hængende haler – et tegn på begyndende halebid

Der blev observeret signifikant flere hængende haler i "halebidsstier" 1-3 før et halebidsudbrud sammenlignet med "kontrolstier", hvor der ikke kom halebid (Lahrman & Nielsen, 2018)

De hængende haler ses de første 2-3 uger efter fravænning

Antallet af dage, der gik efter fravænning, før den første gris blev observeret med en hale-skade på stiniveau

Meddelelse 1166, SEGES
Lahrmann & Olesen, 2019

Det hjælper at gøre noget, når de første haleskader viser sig

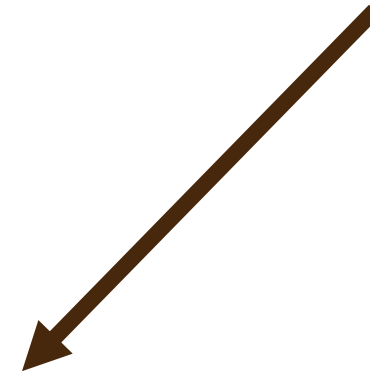
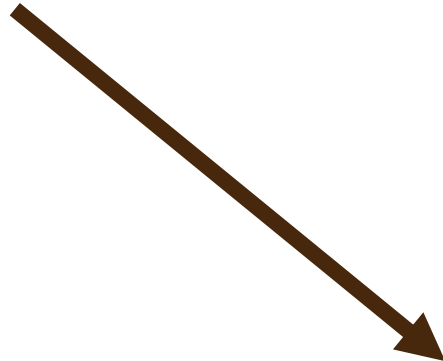
Reb med sød sliksten

Wrappø i en kugle (ca. 650 g/sti)

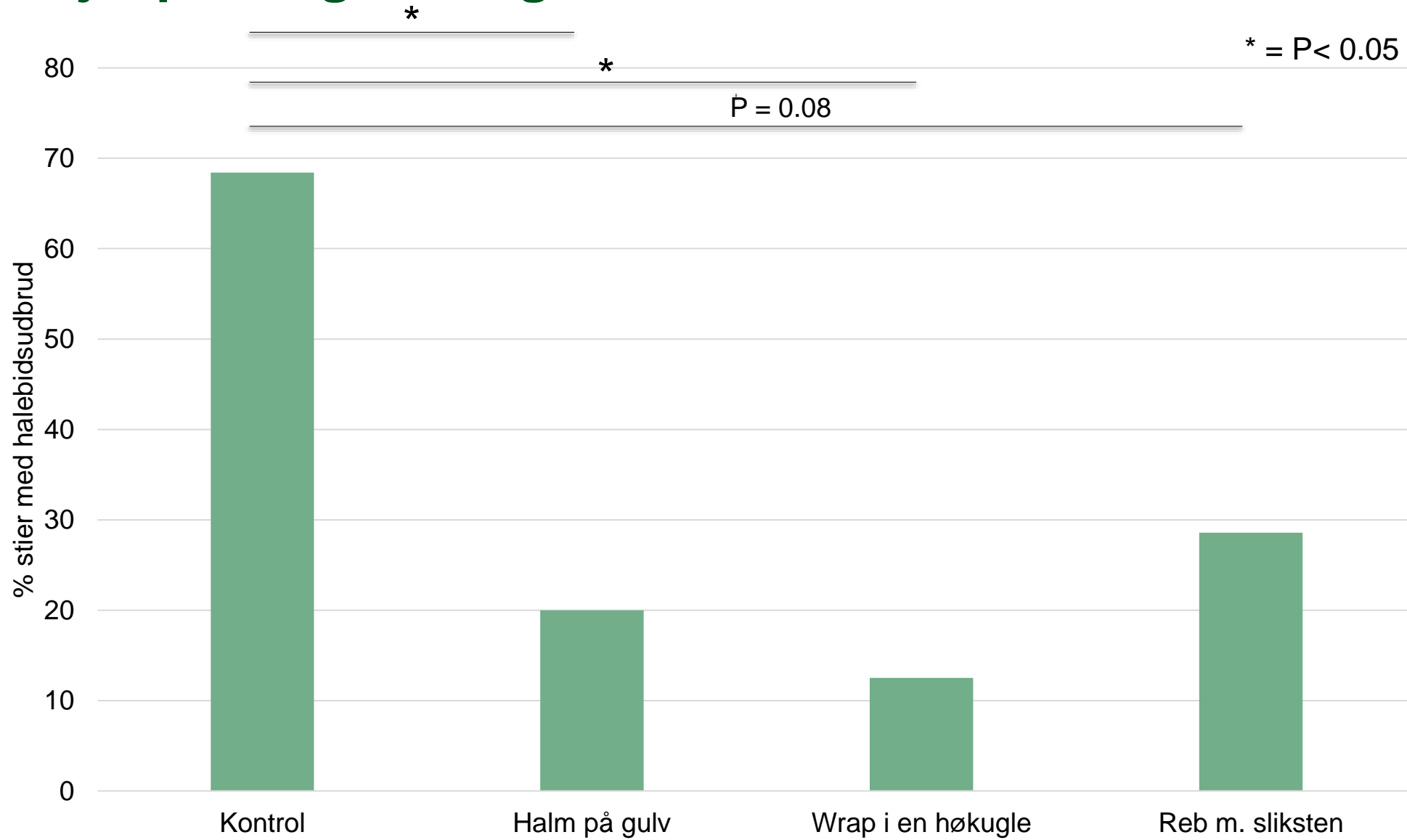
Halm på gulv (ca. 200 g/sti)

Kontrol

Det hjælper at gøre noget, når de første haleskader viser sig

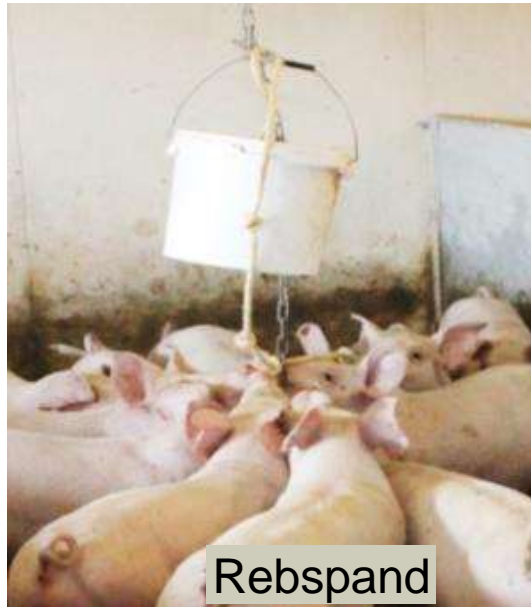

(Lahrman et al 2018)

25% hængende haler - gør noget!

Halm

Rebspand

Lærreds sæk

Mineralsten

**BREAKING
NEWS**

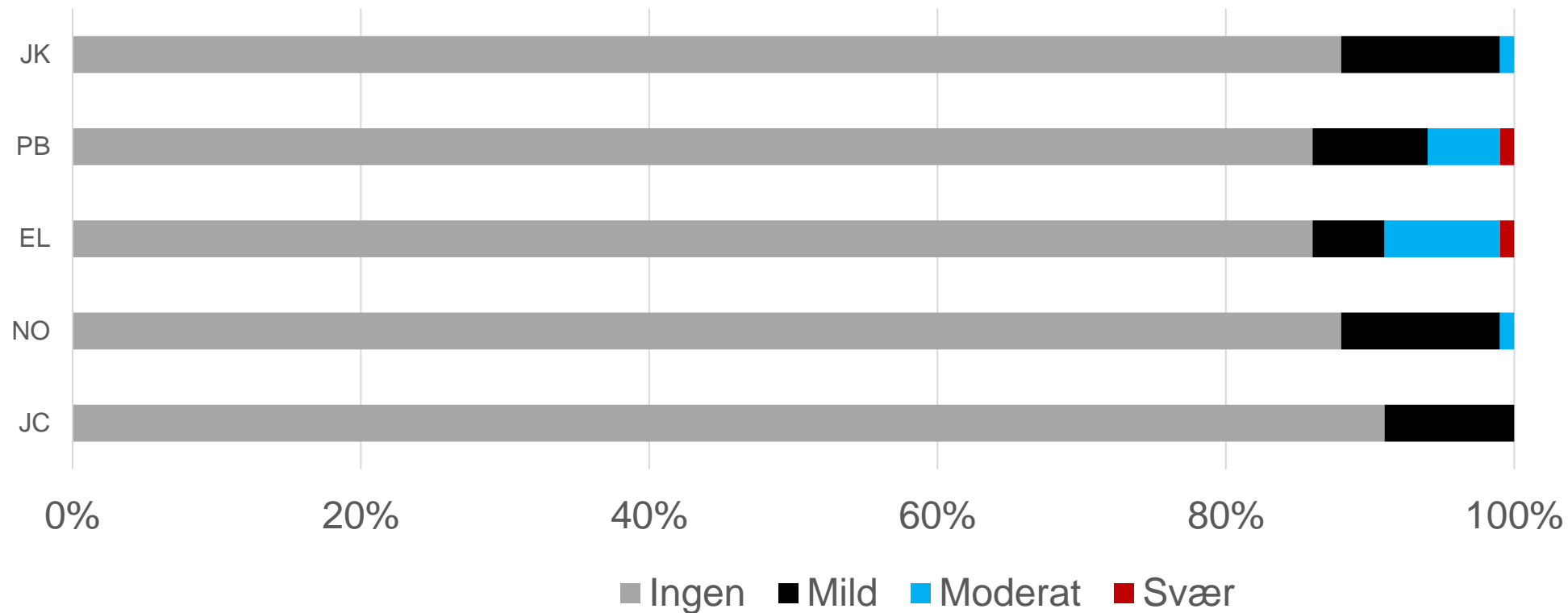
Bite-rite

Krav til materialerne:

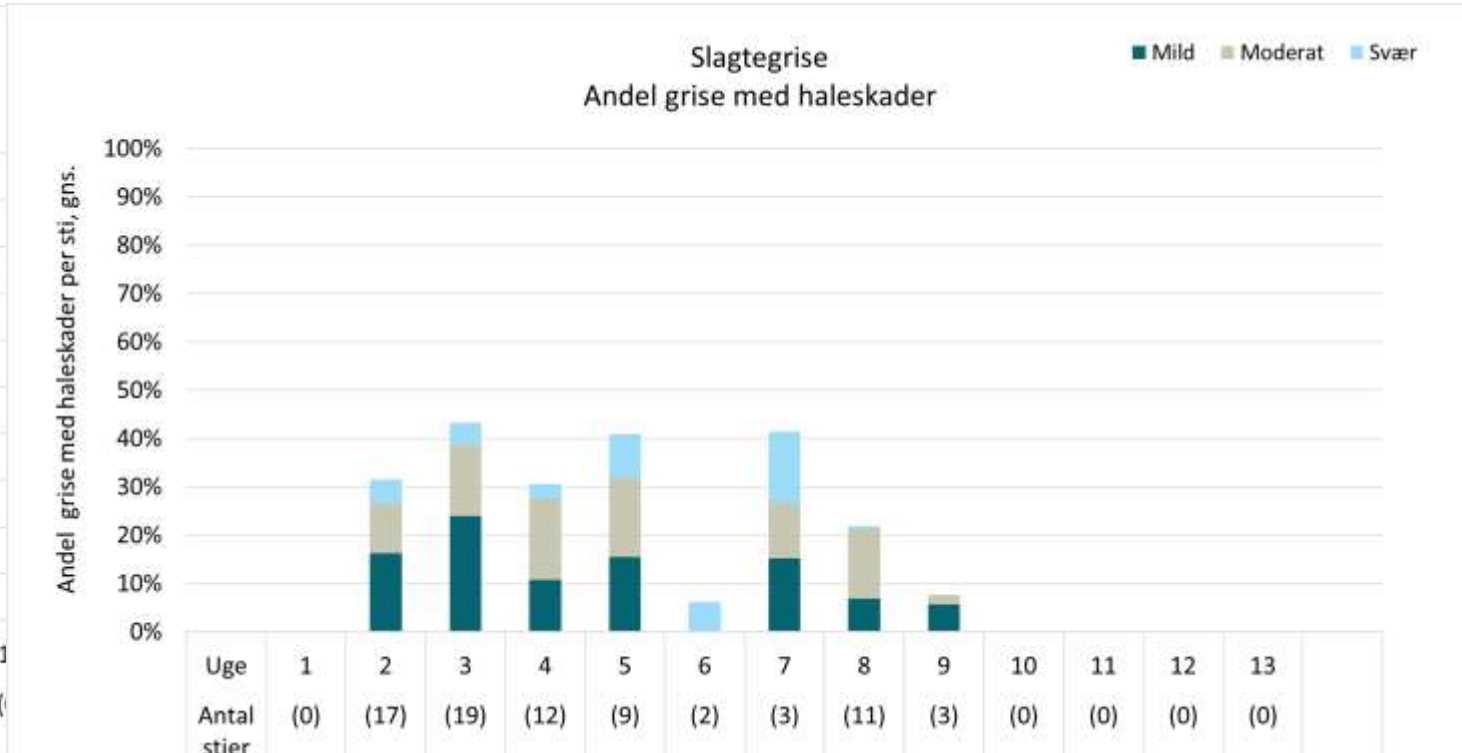
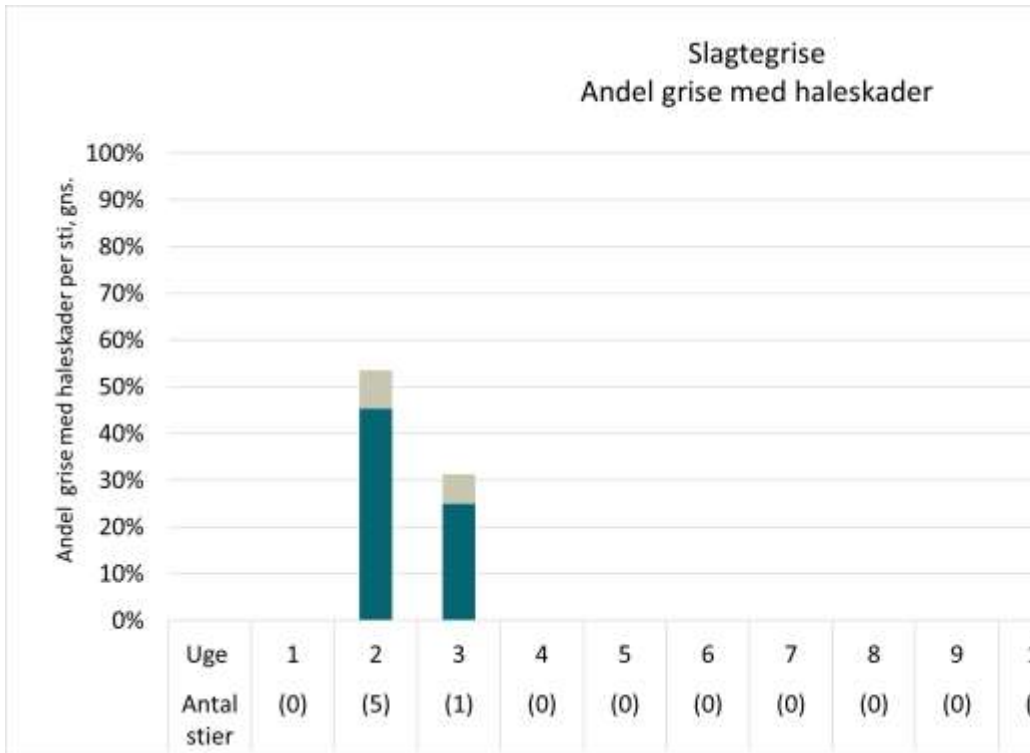
- Naturlige
- Manipulerbare
- Destruer bare

Hele haler – ved indsættelse i slagtesvinestald (ca. 2700 grise)

Frekvens af haleskader, %

Robuste systemer, grise fra samme sohold, to aftagere

Robuste systemer, svensk versus dansk

Fravænning i farestien, 7-22 kg

- Danske grise
- Fra eget sohold

22-110 kg

Danmark

- 15 grise pr. sti
- 0,69 m² pr. gris
- 0,23 m² fast gulv pr. gris
- Halmhæk

Sverige

- 12 grise pr. sti
- 0,9 m² pr. gris
- 0,67 m² fast gulv pr. sti
- Halm på gulv

Robuste systemer, svensk versus dansk

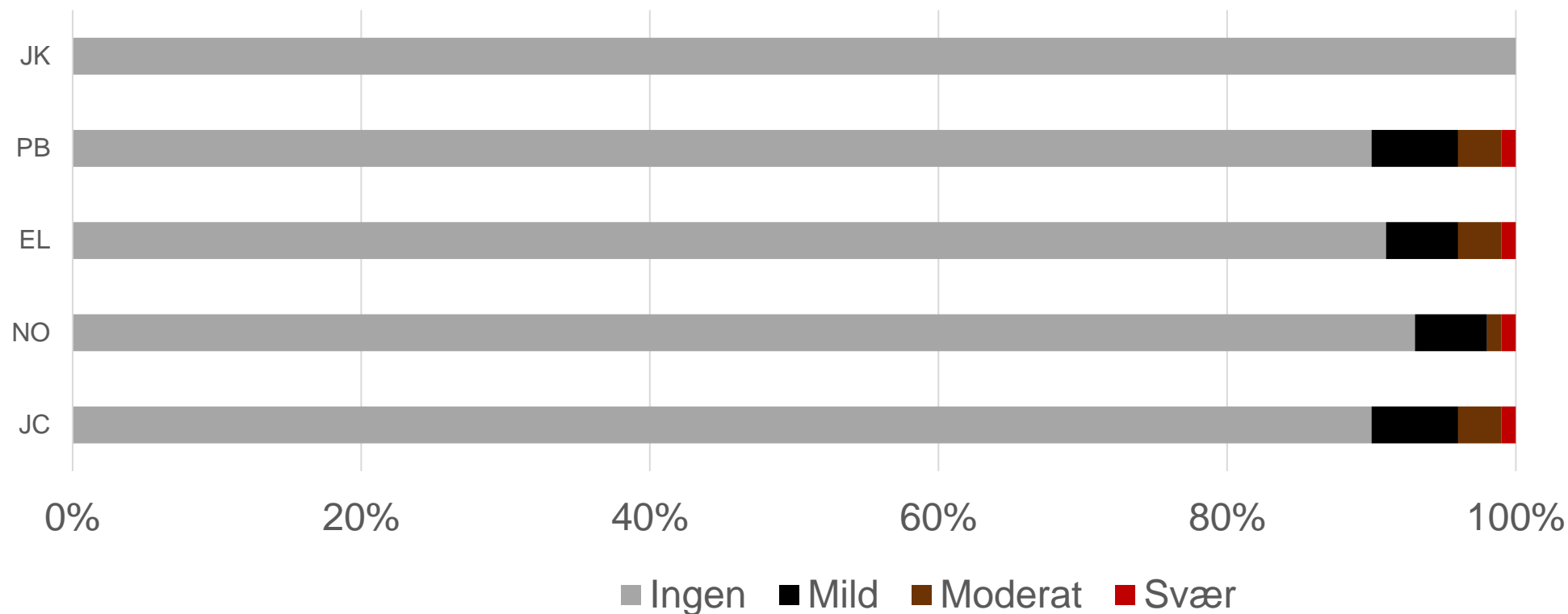

Tips fra Norge:
75 kg gris pr. m²

Hele haler – Når den første gris i stien skulle leveres (ca. 2700 grise)

Frekvens af haleskader, %

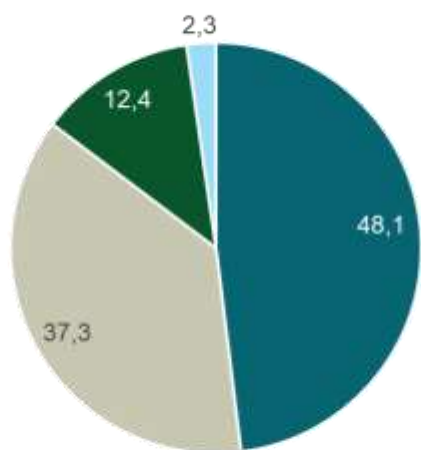
Grise kan leveres, hvis:

- Halebidet er helet op
- Hale med små, overfladiske sår i huden, der ikke involvere underliggende væv
- Halebid med tør sårskorpe UDEN tegn på varme, smerte, hævelse og rødme i halen
- Upåvirket almenbefindende og normal, ubesværet bevægelse

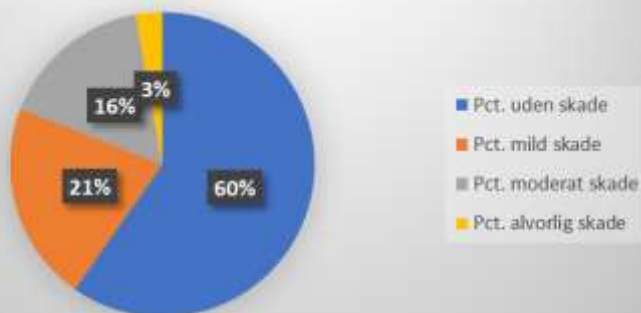
Hvor mange grise har været ramt af halebid?

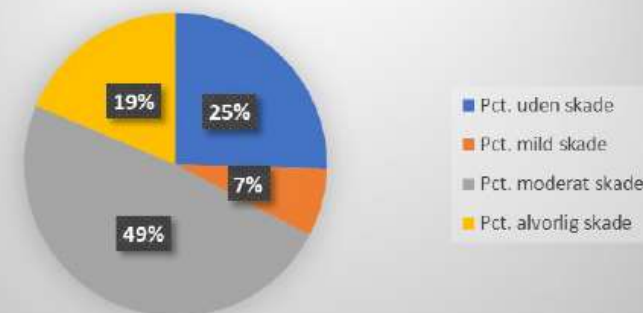
Haler scoret på slagteriet

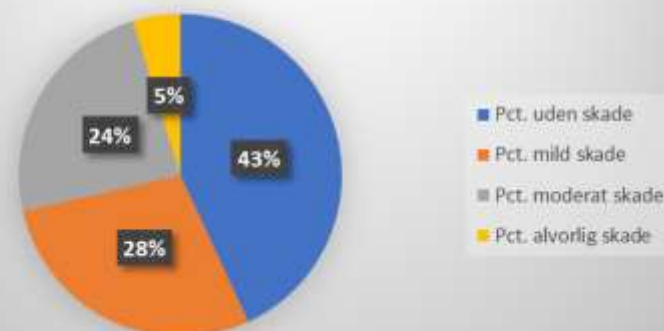
Halescoring før slagtning
(7817 grise)

Halescoring før slagtning
(1118 grise)

Halescoring før slagtning
(3301 grise)

- Intakte, fuld halelængde
- Mindre akutte halebid, op til 20% af halen mangler
- Ophelede haler, op til 33 % af halen mangler
- Alvorlige akutte halebid, op til 40 % af halen mangler

Heinonen et al. 2021

Oplæring....

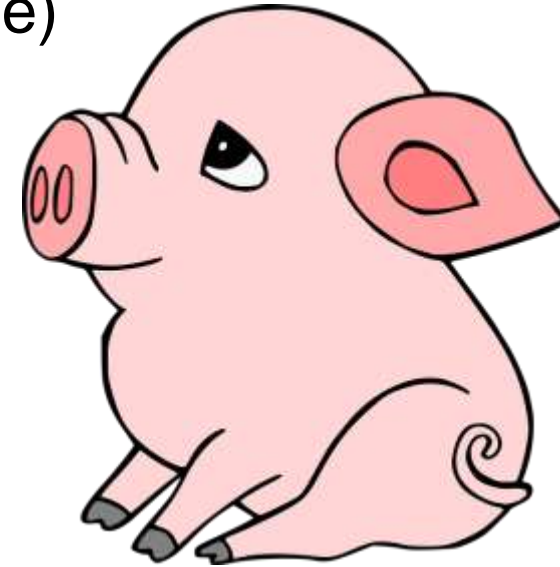

- Finde de hængende haler
- Handling
- Tid til oplæring
- Nyt personale

Forekomst af haleskader

- ✓ Foderfejl (foderautomater/-siloeer kører tomme)

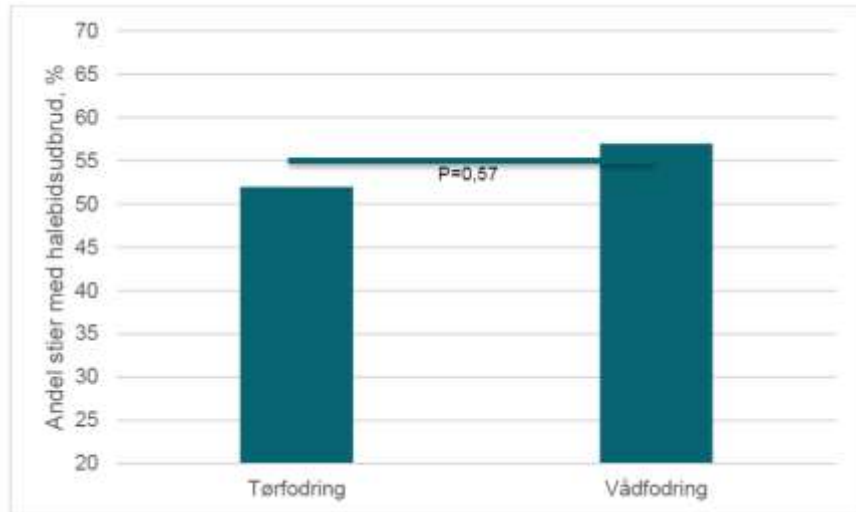

- ✓ Sygdomme
Diarré, Influenza, PRRS og andre
sygdomsudbrud

Forekomsten af haleskader

Fodringsprincip

- Tør- og vådfoder til slagtegrise

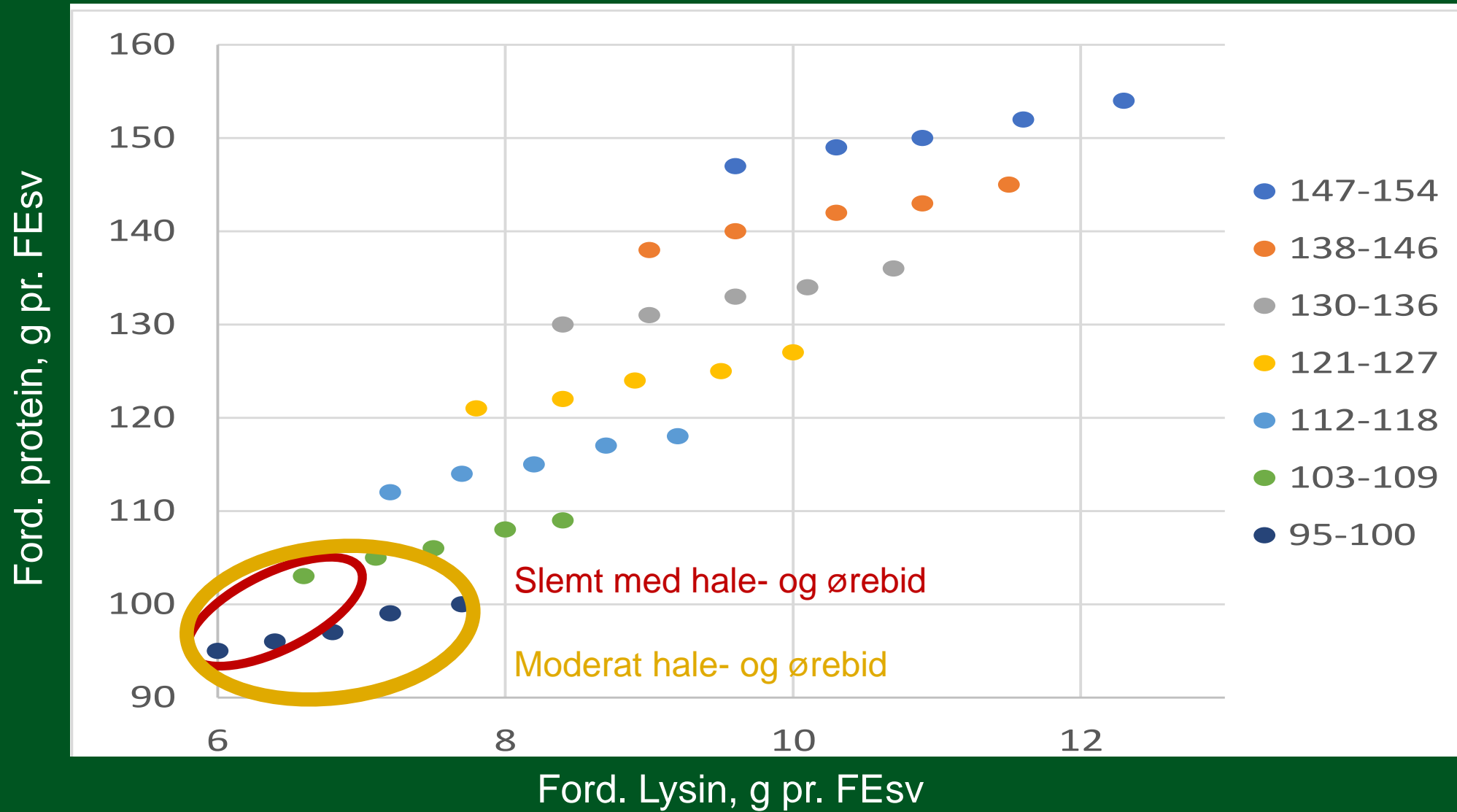

Ædepladser til smågrise

8-10 grise/ædeplads versus 4-5 grise/ædeplads

Hos slagtegrise giver lavt råprotein og lysin hale- og ørebid

Hans Peter Sonne, Søndregaard, Rønne

600 årssøer med årligt salg af
5.000 smågrise (14-15 kg)
16.000 smågrise (26-27 kg)
3 faste aftagere
245 ha
4 ansatte

Krav til Bornholmergrisen

- Grisen er født og slagtet på Bornholm
- Født af en løsgående so
- Har hele haler
- Har adgang til frisk halm
- +30% mere plads i stierne
- Stien er indrettet med flere klimazoner
- Min. 70% af foderet er lokalt dyrket
- ½ gult kort - grænse
- Godt landmandskab:
 - Staldene er rene og tørre
 - 2 gange dagligt tilsyn
 - Forpligter sig til at udarbejde en handlingsplan, hvis mere end 3% halebid i besætningen
- Kort transporttid til slagtning
- Kødet er modnet i minimum 3 dage
- Afregning slagtegrise:
 - +1,45 kr./kg for godkendte kilo (81,0-98,9 kg)
 - +0,40 kr./kg ved ikke-godkendte kilo
 - 95% godkendelses-% i de sidste 12 mdr.
- Afregning smågrise:
 - Danish Crown: +15-18 kr./gris
 - Aftagerne: +57 kr./30 kg's gris

Inden start med Bornholmergrise i maj 2018

- Vi havde løse søer i farestalden
- Vi gav halm til grisene to gange dagligt
- Vi klippede stort set ikke haler før i tiden
- Der kom en version 2,0 af Bornholmergrisen

Hvad gør vi i det daglige?

- Fravænner gode grise

Hvad gør vi i det daglige?

- Fodring morgen og aften
 - Tjekker om grisene har det godt
 - om halerne slår krølle
 - Halmtildeling
 - Har tidligere brugt roepiller
 - er stoppet pga. prisen, men roepiller er et godt redskab at have i værktøjskassen

Hvad gør vi, når grisene ikke har det godt/halerne hænger?

- Man kan fodre eller sulte en gris til diarré
- Anvender forebyggende vaccinationer
 - Lawsonia og PCV2
- Behandling mod diarré kun i berørte stier eller på enkeltdyrniveau

Hvad gør vi, når grisene ikke har det godt /halerne hænger?

- Sisal reb
- Kartoffelmel og salt
- Åbner lågen ind til stien, så grisene kan løbe ud på gangen

Hvad gør vi med bideren?

- Hav altid mærkespray på dig
- Bideren er måske en gris, der er trykket af diarré eller lign.
- Det gælder om at handle hurtigt så det bliver stoppet
- Bideren skal så vidt muligt blive i stien
- Sæk eller papkasse ind i stien
- De fleste gange har vi magten over bideren

Hvordan ser det ud hos os?

- Har aflivet 0,02% pga. halebid i det sidste år
- Hos vores 3 aftager i det sidste år:
 - 0,02% - 0,04% aflivet pga. halebid
 - 0,3% bemærkninger - halebid

Hvordan ser det ud hos os?

- Aftagerne vil gerne fortsætte med hele haler
- Fordele:
 - Produktion af velfærdsgrise til hjemmemarkedet
 - Stabile ugentlige leveringer
 - Årligt audit
- Ulemper:
 - Der er ikke fulddækning for meromkostninger ved Bornholmergrise
 - Årligt audit
 - Dyrlægebesøg i hver måned trods lavt medicinforbrug

Anbefalinger til kollegaer vedr. produktion af grise med hele haler

- Hav basis i orden
- Hav en god kvalitet af grise ved fravænning
- Lavere belægning
- Der er gået sport i at undgå halebid – er nødt til at finde løsninger 😊
- Påregn ekstra arbejdsindsats

Tak for jeres opmærksomhed 😊

